

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA FELIX BLAU SP. Z O.O. przeciwko POLSCE

(Skarga nr 1783/04)

WYROK

STRASBURG

19 stycznia 2010 roku

OSTATECZNY

19 kwietnia 2010

*Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji
Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Felix Blau SP. Z O.O. przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izby w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *sędziowie*,

oraz Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 15 grudnia 2009 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 1783/04) wniesionej do Trybunału w dniu 30 listopada 2003 roku przez Felix Blau spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu („skarżąca spółka”), reprezentowaną przez prezesa zarządu pana Andrzeja Flisa, przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja").
2. Skarżąca spółka była reprezentowana przed Trybunałem przez pana M. Czarneckiego, prawnika praktykującego w Warszawie. Rząd polski ("Rząd") był reprezentowany przez swojego Przedstawiciela, pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
3. Skarżąca spółka zarzuciła, w szczególności, że została pozbawiona prawa do sądu w sposób sprzeczny z Artykułem 6 Konwencji.
4. W dniu 8 sierpnia 2008 roku Przewodniczący Czwartej Sekcji Trybunału postanowił zakomunikować Rządowi o wniesieniu skargi. Zdecydowano również o łącznym rozpoznaniu zarówno dopuszczalności skargi, jak i jej meritum (art. 29 § 3).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżąca spółka jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, która we wskazanym czasie prowadziła działalność polegającą na nabywaniu wierzytelności.

A. Pierwsze postępowanie cywilne

6. W dniu 14 lutego 2002 roku skarżąca spółka wszczęła postępowanie cywilne przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu przeciwko Dolnośląskiej Kasie Chorych. Skarżąca spółka zgodziła się kupić od czterech szpitali wierzytelności Kasy w wysokości 60.000.000 zł., pod warunkiem, że skarżąca spółka wygra sprawę przeciwko Kasie.

- Skarżąca spółka domagała się zapłaty w/w kwoty wraz z odsetkami, które wynosiły 89.316.240 zł. (około 22.000.000 euro). Szpitale twierdziły, że za zobowiązania wynikłe z kosztów leczenia, w zakresie przekraczającym umowy, które każdy ze szpitali negocjował z Kasą, a które zostały konieczne przez nie poniesione, świadcząc usługi medyczne dla osób ubezpieczonych, powinna być odpowiedzialna Kasa Chorych.
7. Skarżąca spółka złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, podnosząc, że była zaangażowana w kilka sporów sądowych w celu dochodzenia zobowiązań z tytułu usług medycznych.
 8. W dniu 12 marca 2002 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu zwolnił skarżącą spółkę częściowo od wpisu sądowego w zakresie przekraczającym kwotę 50.000 zł. (12.000 euro). Sąd zbadał zysk wypracowany przez spółkę i stwierdził, że aktywa zdeponowane na rachunku bankowym wyniosły 50.000 zł. Ponadto, w grudniu 2001 roku prezes zarządu otrzymał 43 000 zł, jako zapłatę za bliżej nieokreślone usługi. Sąd w ten sposób uznał, że spółka była w stanie uiszczyć wpis sądowy, bez negatywnego wpływu na jej działalność.
 9. W dniu 27 września 2002 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił powództwo. Sąd zgodził się z argumentami strony pozwanej, która odmówiła zapłaty za koszty przekraczające kwoty ustalone w umowach pomiędzy Kasą a szpitalami. Sąd ustalił, że umowy nie zostały renegocjowane i pozostawały ważne, co wyłącza odpowiedzialność Kasy za wydatki poniesione przez szpitale, w zakresie wykraczającym poza postanowienia umowne.
 10. Skarżąca spółka złożyła apelację od wyroku.
 11. W dniu 4 listopada 2002 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu wezwał skarżącą spółkę do zapłaty dodatkowej kwoty 50 000 zł tytułem wpisu sądowego od apelacji. W dniu 8 listopada 2002 roku skarżąca spółka złożyła wniosek o zwolnienie jej od tego wpisu, argumentując, że spółka została już zwolniona od wpisu sądowego i nie powinna być dodatkowo obciążona kosztami sądowymi na etapie postępowania apelacyjnego. W dalszych pismach procesowych, skarżąca spółka twierdziła, że nie miała wymaganej sumy pieniędzy na rachunku bankowym i że poprzednio musiała pożyczyć je od osoby prywatnej. Firma była mała i nowa na rynku, stąd nie byłaby w stanie uzyskać kredytu bankowego. W rezultacie nie była w stanie zapłacić kolejnych 50.000 zł., a odmowa zwolnienia jej od wpisu sądowego oznaczałaby naruszenie jej prawa do sądu.
 12. W dniu 26 listopada 2002 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił wniosek o zwolnienie od wpisu sądowego. Sąd ustalił, że miesięczne obroty firmy osiągnęły kwotę 30.000 zł. (7.500 euro), choć na jej koncie bankowym było tylko 3.000 zł. Sąd, w jednym z punktów uzasadnienia swojej decyzji, stwierdził, że spółka przyniosła ponad 230.000 zł przychodu brutto, ale kwota ta została uznana za zysk netto (dochód). Sąd zauważył także, że skarżąca spółka zadeklarowała koszty i wydatki w wysokości około 500.000 zł., i w ten sposób doprowadzając do powstania straty netto. Podsumowując, sąd uznał, że spółka musiała mieć inne źródła dochodów, które pozwolą jej na uiszczenie wpisu sądowego.
 13. Skarżąca spółka wniosła zażalenie na to postanowienie, wskazując na różnicę między dochodami brutto i netto. Skarżąca spółka podniosła, że nie generowała zysku, lecz wysoką stratę netto. Suma 230.000 zł. stanowiła dochód brutto, którą należało pomniejszyć o koszty i wydatki, by uzyskać stratę netto. Błędem ze strony sądu było uznanie tej kwoty za zysk netto.

14. W dniu 19 grudnia 2002 roku Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił zażalenie skarżącej spółki. Sąd uznał, że skarżąca spółka prowadziła działalność gospodarczą i miała duży dochód brutto. Fakt, że spółka zadeklarowała wysokie koszty swojej działalności nie uzasadniał zwolnienie jej od wpisu sądowego, jako że miała swobodę dysponowania dochodem według swojego uznania. Koszty sądowe powinny być zaś uważane za jeden z kosztów działalności skarżącej spółki.
15. W dniu 30 kwietnia 2003 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu odrzucił apelację skarżącej spółki z uwagi na nieuiszczenie wpisu sądowego w terminie. Zażalenie skarżącej spółki na to postanowienie zostało oddalone w dniu 30 maja 2003 roku.
16. W dniu 16 kwietnia 2003 roku skarżąca spółka złożyła skargę konstytucyjną na przepisy regulujące obowiązek uiszczania wpisów sądowych i zwalniania od nich.
17. W dniu 3 września 2003 roku Trybunał Konstytucyjny odmówił rozpoznania skargi konstytucyjnej.
18. W dniu 4 lutego 2004 roku Trybunał Konstytucyjny oddalił zażalenie wniesione przez skarżącą spółkę przeciwko powyższej decyzji.
19. Skarżąca spółka podjęła jeszcze jedną nieskuteczną próbę zakwestionowania konstytucyjności przepisów regulujących wpisy sądowe. Jednakże, w dniu 5 maja 2004 roku Trybunał Konstytucyjny w ostatecznym postanowieniu odmówił rozpatrzenia drugiej skargi konstytucyjnej.

B Drugie postępowanie cywilne

20. W dniu 20 grudnia 2002 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił pozew wniesiony przez skarżącą spółkę przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia. Skarżąca spółka wniosła apelację.
21. W dniu 30 czerwca 2003 roku Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację skarżącej spółki.
22. W dniu 14 stycznia 2004 roku Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną złożoną przez skarżącą spółkę.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

23. Przepisy prawa mające zastosowanie w owym czasie oraz kwestie dotyczące praktyki jego stosowania zostały określone w paragrafach 23-33 wyroku Trybunału z dnia 19 czerwca 2001 roku w sprawie *Kreuz przeciwko Polsce* (skarga nr 28249/95, ECHR 2001-VI, patrz również *Jedamski i Jedamska przeciwko Polsce* skarga nr 73547/01, § § 29 39).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 KONWENCJI

24. Skarżący zarzucił, na podstawie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji, że nadmierna wysokość kosztów sądowych, wymagana w związku rozpoznaniem apelacji od wyroku sądu

okręgowego, naruszyła jego prawo do sądu w celu dochodzenia jego praw o charakterze cywilnym. Artykuł 6 ust. 1 Konwencji, w istotnym zakresie, stanowi:

„przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym..., każdy ma prawo do rozpatrzenia jego sprawy ...przez...sąd ustanowiony ustawą...”

25. Rząd sprzeciwił się temu zarzutowi.

A. Dopuszczalność skargi

26. Trybunał uważa, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Stwierdza ponadto, iż nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Musi być zatem uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Oświadczenia stron

27. Skarżąca spółka podniosła, iż suma wymagana od niej dla dalszego procesowania z jej apelacją, była wygórowana i nieproporcjonalnie wysoka w stosunku do środków, jakimi dysponowała. Nawet po częściowym zwolnieniu, nie było możliwym uiszczenie wpisu sądowego, gdyż spółka wykazywała straty przekraczające jej dochód brutto. Co więcej, skarżąca spółka argumentowała, że po częściowym zwolnieniu jej od wpisu sądowego, mogła oczekiwać, że nie będzie zobowiązana do ponoszenia kosztów sądowych na dalszych etapach postępowania.

28. Skarżąca spółka zarzuciła również, iż sądy krajowe nieprawidłowo oceniły jej sytuację finansową, gdyż pomyliły dochód brutto z dochodem netto. Podsumowując, skarżąca spółka stwierdziła, iż doszło do naruszenia jej prawa do sądu.

29. Rząd uznał, iż kwota wpisu sądowego, do uiszczenia którego została wezwana skarżąca spółka, nie była nieproporcjonalna, gdyż jest ona spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzącą działalność komercyjną. Skarżąca spółka została w dużym stopniu zwolniona od wpisu sądowego, a ostateczna jego kwota miała wynosić 0,055% wartości przedmiotu sporu, zamiast 5%, pobieranego zazwyczaj w tego rodzaju sprawach. W opinii Rządu, kwota 50.000 zł., do uiszczenia której została wezwana, nie była wygórowana, gdyż skarżąca spółka wykazywała dochód brutto i to do niej należy swobodna decyzja o jego przeznaczeniu.

30. Co więcej, model działalności prowadzonej przez skarżącą spółkę polegał na kupowaniu spornych wierzytelności, z zamiarem wszczynania postępowań cywilnych. W chwili wniesienia pozwu o zapłatę kwoty 89.000.000 zł., skarżąca spółka powinna być przygotowana na konieczność uiszczenia wpisu sądowego i uznania go za koszt prowadzonej działalności gospodarczej.

31. Rząd podsumował, iż sądy krajowe zachowały właściwą równowagę pomiędzy interesem Państwa, w pobieraniu opłat sądowych za postępowanie cywilne, a z drugiej strony - interesem skarżącej spółki w dochodzeniu jej roszczeń. Co więcej, nie można stwierdzić, iż skarżąca spółka została w pełni pozbawiona prawa do sądu, gdyż jej pozew został rozpatrzony przez sąd pierwszej instancji. Wreszcie, podniósł, że skarżąca spółka nie uzasadniła swojego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.
32. Podsumowując, Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, iż nie doszło do naruszenia Artykułu 6 Konwencji.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady wywodzące się orzecznictwa Trybunału

33. Trybunał stwierdza, że w swoim wyroku w sprawie *Kreuz przeciwko Polsce* (powołana wyżej, § 60), omawiał kwestię czy wymóg uiszczenia opłat w sprawach cywilnych w związku z wytoczonymi powództwami, może zostać uznany za ograniczenie prawa do sądu.
34. W związku z powyższym, Trybunał stwierdził, że wysokość wpisu ustalona w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy, z uwzględnieniem możliwości ich uiszczenia przez skarżącego oraz etapem postępowania, w którym zastosowano takie ograniczenie, stanowią czynniki kluczowe dla ustalenia, czy osoba posiadała prawo do sądu oraz do „rozpatrzenia swojej sprawy przez sąd”.

(b) Zastosowanie powyższych zasad w odniesieniu do niniejszej sprawy

35. Trybunał ustali teraz, czy w świetle szczególnych okoliczności niniejszej sprawy zażądany w rzeczywistości wpis sądowy stanowił ograniczenie, które naruszałoby istotę prawa skarżącej spółki do sądu.
36. Po pierwsze, Trybunał stwierdza, że niniejsza sprawa dotyczy powództwa wniesionego przez skarżącą spółkę, przeciwko Kasie Chorych w sprawie domniemanych długów, które zostały nabyte przez skarżącą spółkę od czterech szpitali. Model działalności gospodarczej skarżącej spółki polegał na nabywaniu spornych wierzytelności od szpitali pod warunkiem, że zadłużenie możliwe jest do wyegzekwowania na drodze postępowania cywilnego. W związku z powyższym, wszczęcie postępowania cywilnego było nieodłącznym elementem działalności gospodarczej skarżącej spółki, a jej wynik finansowy zależał od wyniku tego postępowania. Długi zostały zakwestionowane przez Kasę a skarżąca spółka w sposób oczywisty nie odniosła sukcesu w dochodzeniu tego rodzaju długu przed sądami polskimi. Niniejsza sprawa różni więc się od spraw dotychczas rozpatrywanych przez Trybunał, w których przedsiębiorca ponosił straty wynikające z naruszenia warunków umowy i był zmuszony wystąpić na drogę sądową celem uzyskania zapłaty od innego przedsiębiorcy (porównaj *Podbielski i PPU Polpure*

przeciwko Polsce, nr 39199/98, § 11, 26 lipca 2005 roku i *Teltronic-CATV przeciwko Polsce*, nr 48140/00, § 7, 10 stycznia 2006 roku).

37. Trybunał powtarza, że należy domniemywać, iż powództwo wytoczone przed sądem celem rozstrzygnięcia, jest autentyczne i poważne, o ile brak jest jasnych przesłanek wskazujących na to, iż powództwo jest błahе lub wniesione w złej wierze, czy też bezpodstawne z innej przyczyny (patrz *Rolf Gustafson przeciwko Szwecji*, wyrok z 1 lipca 1997, *Zbiór Orzeczeń i Postanowień* 1997-IV, § 38). Nawet zakładając, że niniejsza sprawa jest „autentyczna i poważna” w rozumieniu orzecznictwa Trybunału (patrz *Kupiec przeciwko Polsce*, nr 16828/02, § 47, 3 lutego 2009 roku), to Trybunał uznaje, iż angażując się w ryzykowne dochodzenie spornych wierzytelności o wartości blisko 90.000.000 zł., skarżąca spółka musiała mieć świadomość konieczności ponoszenia kosztów sądowych. Zgodnie z ogólną zasadą, wysokość wpisu sądowego od pozwu wniesionego w postępowaniu cywilnym oraz dalszych środków odwoławczych, ustalana jest na poziomie 5% wartości przedmiotu sporu. Skarżąca spółka uzyskała znaczne zwolnienie od obowiązku ponoszenia wpisu sądowego, jako że kwota ostatecznie podlegająca uiszczeniu równa była 0,055% wartości przedmiotu sporu. Mimo to skarżąca spółka, raczej nierealistycznie, spodziewała się całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych.
38. Trybunał zaznacza również, że skarżąca spółka uiściła obniżoną kwotę wpisu sądowego w wysokości 50 000 zł za wszczęcie postępowania cywilnego w marcu 2002 roku (patrz par. 8 powyżej). W listopadzie 2002 roku, w czasie trwania postępowania apelacyjnego, skarżąca spółka została również częściowo zwolniona od obowiązku ponoszenia wpisu sądowego ponad kwotę 50.000 zł. (patrz ustęp 11 powyżej). W związku z tym, Trybunał po pierwsze stwierdza, iż nie istnieją dowody na to, że skarżąca spółka umotywowowała swoje oświadczenie o zmianie sytuacji finansowej pomiędzy marcem a listopadem 2002 roku, w konsekwencji którego uiszczenie wpisu sądowego w takiej samej wysokości byłoby niemożliwe. Po drugie, należy zwrócić uwagę na fakt, iż zgodnie z dokumentami przedstawionymi w sądzie przez skarżącą spółkę, generuje ona dochód brutto oraz uzyskiwała miesięczne obroty w wysokości 30.000 zł. Sądy krajowe, w uzasadnieniach dwóch postanowień, stwierdziły, że to do skarżącej spółki należy decyzja, w jaki sposób będzie zarządzać dochodem brutto, i pomimo zadeklarowania straty przekraczające jej dochód brutto, wysokość wpisu sądowego powinna zostać uwzględniona przez skarżącą spółkę w kosztach działalności gospodarczej. W rezultacie, sądy uznały, iż nie zostało wykazane, że skarżąca spółka nie byłaby w stanie uiścić obniżonego wpisu sądowego. Trybunał nie widzi przyczyn, dla których miałby zakwestionować dokonaną przez sądy krajowe ocenę sytuacji finansowej skarżącej spółki oraz stwierdza, iż zarzucana pomyłka sądu zysku netto z dochodem brutto w postanowieniu dnia 26 listopada 2002 roku, wydaje się być jedynie błędem pisarskim, który nie został powtórzony przez sąd apelacyjny.
39. W zaistniałych okolicznościach, biorąc pod uwagę ryzykowny charakter dochodzonego roszczenia oraz fakt, iż sąd krajowy zwolnił skarżącą spółkę od obowiązku ponoszenia większej części kosztów sądowych, Trybunał uważa, że kwota wpisu sądowego

wymagana od skarżącej spółki w niniejszej sprawie nie może być uznana za nieproporcjonalną.

40. Podsumowując, Trybunał uznaje, że nie doszło do naruszenia Artykułu 6 ust. 1 Konwencji.

II. INNE DOMNIEMANE NARUSZENIA KONWENCJI

41. Skarżąca spółka zarzuciła dalej, że drugie postępowanie cywilne zakończone wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 roku było nierzetelne. Co więcej, w swoim oświadczeniu z dnia 6 marca 2009 roku, skarżąca spółka stwierdziła, iż fakty dotyczące sprawy wskazywały na naruszenie Artykułu 1 Protokołu I do Konwencji.
42. Rząd sprzeciwił się tym zarzutom.
43. Trybunał stwierdza, iż skarżąca spółka nie uzasadniła zarzutu, że doszło do naruszenia jej prawa do swobodnego korzystania z mienia w rozumieniu Artykułu 1 Protokołu I do Konwencji.
44. Co więcej, Trybunał podkreśla, że zgodnie z artykułem 19 Konwencji, jego obowiązkiem jest zapewnienie przestrzegania podjętych przez Państwa Strony Konwencji zobowiązań. Jego funkcją nie jest w szczególności zajmowanie się błędami, co do faktu czy domniemanymi błędami co do prawa, popełnionymi przez sądy krajowe, chyba że i tylko w przypadku, gdy mogą naruszać prawa i wolności chronione przez Konwencję. Wprawdzie Artykuł 6 Konwencji gwarantuje prawo do rzetelnego procesu, jednakże nie zawiera żadnych regulacji, co do dopuszczalności dowodów lub sposobu ich oceny, dlatego stanowią one główne kwestie podlegające uregulowaniu przez prawo krajowe i sądy krajowe (patrz *García Ruiz przeciwko Hiszpanii* [GC], nr 30544/96, § 28, ECHR 1999-I, z dalszymi odwołaniami).
45. W niniejszej sprawie skarżąca spółka nie zarzuca żadnych szczególnych naruszeń ze strony odpowiednich sądów, co do przestrzegania jej prawa do sprawiedliwego procesu. W istocie, zarzut ogranicza się do zakwestionowania wyniku postępowania. Trybunał nie znajduje żadnych wskazań co do tego, że kwestionowane postępowanie było nierzetelne.
46. Wynika stąd, że ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi być odrzucona na podstawie Artykułu 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

Z TYCH PRZYCZYN, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Stwierdza* skargę dotyczącą pozbawienia prawa do sądu za dopuszczalną, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;

2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia Artykułu 6 ust.1 Konwencji.

Sporządzono w języku angielskim, obwieszczono pisemnie dnia 19 stycznia 2010 roku, zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kanclerz Sekcji

Nicolas Bratza,
Przewodniczący